„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 8 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрација „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 126. У Новом Саду у петак 17. (29.) августа 1884. ГОДИНА XIX.

СРПСКИ ПРЕДЛОГ — ПРЕД ХРВАТСКИ САБОР.

Из Загреба телеграм од 14. (26.) ов. месеца, који у прошлом броју саопштисмо: како је клуб народне странке решио, да се предлог српског самосталног клуба о црквено-народној автономији Срба и о уважању ћирилице у Троједници **још у течају ове саборске сесије расправи** — глас тај обрадовао је, уверени смо, сваког пријатеља и бранича слоге и љубави братимске између Срба и Хрвата.

У листу овом било је већ поговора и разложног разглагоља о том предлогу српског клуба самосталног, те, мислимо, није од потребе, коју више на оно додавати ил од оног да-би што одузимати.

Него је тај телеграм из Загреба још у другу руку нас обрадовао, што се тим подаје једва једном дочекана прилика, да се види и делом посведочи: је-ли збиља Хрватима стало до слоге и братимства са Срби.

Ми велимо да јесте и треба да је стало до тога једнима ка' и другима. Кад смо по лози и крви најближа браћа у великој породици словенској, и Хрвати и Срби тамо заједно, без разлике, груду ону земље, краљевину двојну са Сремом — зову својом мајком рођеном, домовином драгом: онда треба да буду по правди и једнаци, равноправни.

Не поричемо ми, нисмо никад ни поричали, да краљевина двојна, ил, по лепшој некад срећи, тројна — није од старина хрватска, него само додајемо, да ни Срби нису у њој странци ни туђинци од јуче, већ рођени синци тих земаља и крајева; праоци им с оружем у руку тамо дођоше па се настанише, те за две ста, три ста година с Хрвати заједно бранише земљу ту од напасти и некрсти турске, и свачије ине.

Али, вера с једне, политика с друге стране, није могла никад доселе да збратими, једно уз друго приљуби векотрајно та два најближа племена словенска — а на једној истој груди земље, коју заједно крвљу својом натапаху и костима јуначким засејаше и учврстише за боља времена потоња!

Но, хвала богу и пробуђеној свести словенској — та времена тамна пролазе; просвећени век данашњи и међусобни интереси сродни утиру ето пута давно жељеној, једва дочеканој слози између Хрвата и Срба.

Хрватски сабор у Загребу показаће до који дан: је-ли тако, ил нас, можда, лепа нада — на тај повољни глас отуд, пре времена тек само занела у висине слоге и братимства хрватског и српског, да нам после, не дао бог, грче падне обмана и преседне пре времена зарадовање наше.

Турчин се некад свом Алаху молио: не сједини боже каурина; и докле год се хришћани не сложише — некрст је крст газио.

Наши помодни . . . противници ту су молитву од Турака чули и утубили, те се и они својем богу моле, да не сједини нигде браћу по речи и лози словенској.

И где-год се међ Словени јави, ма и издалека, жудња за споразумом, тежња за слогом братимском — умеју они сваки пут и свуде прст свој велзевуљи да умешају и слогу нам поремете још у зачетку.

А ми, место да тој авети својски супрот станемо и у искушење не падамо — обично устукнемо ко на десно ко на лево, те на жудњи и тежњи буде па и прође . . .

И не уди та страва само нама Словенима, него и сваком другом племену и народићу, који где заједно живу и не умеју да се сложе и споразуму у онај час, кад им је то од најпрече потребе — среће своје и напретка ради.

Ми разведосмо мисли ове нехотице на шире, а без вајде — јер где говоре дела, тамо су речи узаман.

Неће тако бити, надамо се ми и хоћемо да верујемо — у овај мах са тим предлогом српског клуба самосталног на сабору сад, тамо у Загребу.

Та, по том предлогу не иште се за Србе вере православне у краљевини двојној ништа друго, до ли оно, што је право и пред богом и пред људма — и што иде баш у прилог интересима и народним и земаљским.

Од толиких права и правица, привилегија српских у овом царству и краљевству — остаде на послетку Србима цигла автономија, самоуправа народно-црквена: своја црква и своја школа.

Око та два стожера, чувара народности своје, стоје Срби без узмицања на бранику вере, имена и језика свог.

Народно-црквена автономија српска призната је и припозната већ законом земаљским у ужој Угарској; сад је ваља исто тако признати и законом заједмчити и у краљевини двојној. То јемство од сабора и законисања хрватског мал-не прече нам је него-ли у овим крајевима Угарске, ил бар исто тако од потребе преке, да без тога бити не можемо.

У краљевини двојној живи по броју, куд и камо претежнији део народа српског; у Срему је столица митрополији-патријаршији српској, Фрушка Гора наш је Атон, наша Света Гора, са манастири српски и толиким народним-црквеним добром нашим; онамо је управо срце народу српском овог царства и краљевства.

Заједмчити дакле тамо законом самостално управљање тим добрима и пословима народно-црквеним, значи — заједмчити Србима школу, цркву и веру од напасти; припознати тамо Ћирилова слова за равноправна латиничким, значи — осигурати језику српском знаменито обележје типа рођенога, од старина.

А то све у целини значи: повратити и утврдити слогу између Срба и Хрвата, потрти махом дојакошње зађевице и размирице између браће једнокрвне, двају имена а једног језика, двојих слова а једне књиге и развоја јој лепшег у напредак.

И буде-л то сад и тако — онда ће понестати сред Хрвата и Срба оне клетве славног Гундулића: да је проклет, ко цјеј вјере на својега брата и т. д. а завлада ће оно Његушево: не пита се, ко се како крсти; брат је мио ко је вјере био; јер свак своју вјеру држаће без зазора, свак своју цркву унапређиваће слободно, свак у својој школи биће господар и чувар језика и слова.

И буде-л то сад и тако — биће тим и сам собом пут утрвен и поравнан и оној другој, исто тако оправданој жељи и захтеву Срба у краљевини двојној: да се на сабору у Загребу законом изрече и припозна, да су Хрвати и Срби равноправна браћа у земљама тим и име српско тамо светло без зазора као и име хрватско.

На сабору је дакле хрватском, као што нам поменути телеграм онај с почетка јавља: да још у течају ове саборске сесије расправи предлог српског самосталног клуба о автономији српској и уважању ћирилици у Троједници — **на задовољство** Срба а на добро и Срба и Хрвата.

Ш.

У обрану постојавше српске препарандије у Пакрацу.

III.

(Свршетак.)

Други је разлог раздвојење постојавше заједничке занатлијске задруге и установљење посебне „задруге Срба Занатлија Пакрачки“. А ствар је била у овом. Стари постојавши мајсторски цеј укинут је законима о занатима од 1872. године. Срби занатлије, којима се досадила свађа у цеју заједничком, договоре се да на основу тога закона установе посебну задругу „Срба занатлија.“ Што наумише то и учинише. Зготовише штатуте и послаше их на потврду влади. Влада учини неке мале приговоре на те штатуте и према њима се штатути поправише и одоше по друби пут влади на увиђење, која их је потврдила. Задруга се редовно конститујише и по својим штатутима даде зготовити заставу и печат са грбом. Али пошто се по месту већ шушкало, како ће влада тај „влашки барјак“ изнети из цркве, однесе се застава у поджупанију, где се узе протокол о томе, да ли она одговара штатутима, и када се пронашло да потпуно одговара опису заставе задружне у штатуту, што је од самога бана Мажуранића потврђен, узео се извод протокола, и однео се владици, који је заставу свечано осветио и у цркви јој место одредио. Из овог се види, да је ту поступано сасвим по закону и да је ради сваке сигурности предузет у поджупанији и преглед те заставе, да би се тим од плеткарења, која су била већ у току, напред осигурало.

Али бан Мажуранић, који је штатуте задружне потврдио, гледа после две године у грбу задружном грб кнежевине Србије те то патријарху српском представља као дело овој држави опасно. Томе су пак криви они учитељи по чијем „напутку“ је речени грб на застави истакнут. Но застава је начињена по пропису својих штатута, који су од бана потврђени, што сведочи и поджупанијско звање, што је заставу, пре но што је као задружна примљена прегледало и за правоваљану прогласило. Бан назива тај редовни записник „неовлашћеним писменом“ Risum teneatis! Бан је потврдио штатуте задружне; а поджупанија као надлежна област поступила јепрема томе штатуту дословце, и опет је писмено, што га је она у томе предмету издала „неовлашћено“! О логико! Али је најсмешније у тој ствари то, да су после свему послу крива она два учитеља. Ми држимо, ако би то збиља било опасно по државу, онда не би могао бити нико други крив до ли бан сам, који је штатут па у њему „боје и грб кнежевине Србије“ потврдио. А оно, да је владика пакрачки био због тога изложен „различним нападајем“ просто је подметање и сваки ко познаје владику Никанора, знаће, да он не би чекао бана Мажуранића, да га од тобожњих нападаја узима у обрану.

Из овога се види ништарија целе ствари, но ми ћемо то још и боље да објаснимо. У то доба не бејаше нигде у Славонији и Хрватској — осим Срема, задруге које, да носи у називу свом српско име. У Пакрацу је постојала српска препарандија па се подигла ето већ и задруга „Срба занатлија“; почеше се Срби и по другим местима кретати а у тој истој намери. Ваљало је дакле зло у почетку свом утући, ваљало је и задругу „Срба“ занатлија а још пре „српску препарандију“ укинути. Ми се врло добро сећамо, да су у то доба многе певачке и друге задруге одбијане само за то, што су у називу носиле име „српско.“ А и над задругом „Срба занатлија пакрачких“ почеше се сад вршити свакојаке репресалије, па је подметнут био чак и један жалостан Србин, чиновник жупанијски, да занатлије доведе међу собом у омразу, да би се тако задруга раздружила. Почеше се поједине занатлије српске призивати у поджупанију, где им је тобож „пријатељски“ саветовано, да се придруже „опћој обрт-

ЛИСТАК.

АСПАСИЈА.

РОМАН ИЗ ЖИВОТА СТАРИХ ЈЕЛИНА.

НАПИСАО РОБЕРТ ХАМЕРЛИНГ.

(Наставак 26.)

Перикловој жени није било првина, да пријају своју види тако узбуђену. Та много је Елпиника са светом општила и била као неко средиште, са кога се на све стране развлачило женско ћаскање и оговарање у Атини. Много је знала па је пољак занимљивих новости бацала у тишину многих те многих женских одаја. Кад се њих две склониле сасвим у кућу те биле саме, да их нико више неће бунити, почеће сестра Кимонова некако свечано:

„Телесипа, шта ти мислиш о верности свог мужа?“

Телесипа није у први мах знала, шта да каже.

„Шта мислиш ти у опште о наклоности твога мужа према нашем полу?“ настави Елпиника

„Ах“, одговори Телесипа, „томе је човеку глава тако пуна државних послова“ . . . .

„Да нема каде мислити на женске, јели?“ уђе јој у реч Кимонова сестра па развуче уста, насмешивши се милостиво-поругљиво. „Наравно!“ настави, чисто вребајући, „ти прва мораш то знати, као његова венчана жена, као законита му љуба!“

„Па дабогме!“ одврати безазлено Периклова жена.

Елпиника је узме за руку, насмеши се још једаред милостиво па прозбори:

„Телесипа, не знаш ли ти зар нарав свога мужа? Промисли де мало! Сети се лепе Хрисиле — милосница трагичара Ијона, с којом је твој муж као што сав свет зна, дуго време ашиковао“ —

„Но, али то је било па прошло!“ одврати Телесипа.

„Може бити!“ прихвати сестра Кимонова. „Али зар се у последње време није ниједаред у тебе породила сумња? Није ли ти зар ништа у понашању твога мужа дошло чудније него иначе? Није ли ти зар ништа испунило душу злим слутњама?“

Телесипа се промисли па задрма главом.

„Сирота друго!“ викне Елпиника. „Е дакле ниси приправна па ћеш чути све наједаред!“

„Говори!“ рече жена Периклова.

„Није ли ти још дошло до ушију име Аспасија?“ запита Елпиника.

„Име то још нисам чула!“ одговори Телесипа.

„А ти слушај!“ прихвати Кимонова сестра „Аспасија је име младој некој Милићанци, што је, богови ће је знати како, долутала у Мегару а оданде ју твој пређашњи муж Ипоник довео амо у Атину. Мислим, да ти није непознато, какве су и шта вреде те Милићанке, уопште те Ијонкиње, те жене са оностраних обала. То су Ваханткиње, што се расуле по свој Грчкој па пале мушка срца запаљеним буктињама. Аспасија је од свију тих Вахантки̇ња најопаснија, најпрепреденија, најлукавија, најдрзовитија! . . . . У замке те жене пао је твој муж!“ —

„Шта рече?“ викне уплашено Периклова жена. „Где се састаје Перикле с том туђинком?

„На дому Ипоникову!“ одговори Елпиника. „Јер она живи на дому Ипоникову. — Тамо се састају те итере.[1]) Тамо се славе оргије, оргије, Телесипа — грозно је, шта се све проноси о оргијама на дому Ипоникову. Па твој муж запао унутра! — Али није то још најгоре. Пази само, траћи ти тај своје имање са милосницом том Милићанком. Поклања јој роборâ, покућтва, ћилимоâ, голубовâ, чворавâ, што говоре. и свачега. Од јуче знаде то сав град! Досад се радило, што се могло тајније. Пронело се за час. Јер јуче је Перикле врунисао безочност своју. Јуче је од Пириламна купио иноземску тицу неку, пауна, купио за Милићанку Аспасију! Сав свет говори данас о том пауну. А јутрос је роб један Пириламнов однео тицу ту у Ипоникову кућу. Сама сам путем довде говорила с неколико њих, који су видили оног роба с пауном. Али сад помисли само! Причају ти исти, да пауна у Ипониковој кући нису примили; Милићанка, рекоше, не седи више код Ипоника! Примећујеш ли, како се то све слаже? Милићанка се одселила од Ипоника у другу кућу. А ко јој је ту другу кућу купио или најмио? Твој муж Перикле! — Што ме гледаш тако замишљено?“

„Мислим“, рече Телесипо, „на тицу ту из друге земље, о којој ми причаш. Мало пре но што си ти дошла, донео је роб један амо и нама страну неку тицу, Перикле ју, вели, купио.“

„Где је та тица?“ викне Елпиника. Телесипа одведе пријају своју у мало двориште, где се паунче копрцало по земљи, јер му још нису ни ногу одрешили.

„То је тај паун!“ рече Елпиника, „управо сам тако чула да описују Пириламнове пауне. Ствар је јасна. Пауна нису примили на дому Ипоникову; роб није хтео или није могао тражити даље Милићанку, па је лепо амо донео тицу до купца. То су тако богови уредили, Телесипа! Де принеси жртву Ири, заштитници и осветници свете везе!“

„Проклета тицо!“ викне Телесипа па љутито погледа у паунче, „ниси ми бадава пала шакâ!“

„Закољи је!“ повиче сестра Кимонова, „закољи је па је испеци на ватри те неверном мужу своме зготови Тиестовску[1]) част.

[1]) Неудате женскиње, које су живиле с мушкиња и за то бивале плаћене. Често су то биле играчице, свирачице, и долазиле на гозбе богаташима, да играју и певају. Краљеви. државници, чак и философи живили су с таквим итерама, Славна су имена Аспасије, Фрине, Ламије, Гликере итд.

[1]) Тијест је био син Пелопа и Иподамије, брат Атрејев, отац Етистов. Кад се браћа отимала о престо, покаже Атреј златоруну овцу, коју му је Ермес дао, у знак, да је тај бог њему наменио престо. Али се Тијест некако локопа те овце. Зевс онда обрне ток сунца и звезда па тиме наговести, да се

ничкој задрузи“ па ће им застава остати у привиђ бар, а ако то не учине, да ће се конфисцирати, да ће се исцепати на комадиће и друго којешта. Али и то не поможе. Све се даиле употребило, да се укине задруга „Срба“ занатлија. Име „Срб“ носило је пред тадашњом хрватском владом на себи печат велеиздаје.

Ово је истина, а како је бан у своме отпису на патријарха ствар представљао, то показује дотична тачка, што се на тај предмет односи. Човек се збиља дивити мора, кад види како се у званичном једном спису, истина мимоилази и ствар сасвим у другом облику изнаша.

О здравицама „српскоме кнезу као краљу свих Србах с ову и ону страну Дунава и Саве у свој Хрватској и Угарској“ у целом процесу пакрачана није било ни спомена; то је узето из процеса они беловарских Срба, што су у исто доба са пакрачанима доведени у затвор. Истрага је показала, да је и то била-проста денунцијација. Али кад тога не бејаше у Беловару, влада је то применила на Пакрац, да оцрни ону двојицу учитеља а тиме и завод српски на коме су они служили. Последњи пасус те тачке, „да ће се ударити на Аустрију, а у том погледу да се желила и очекивала помоћ од Русије“ баца сумњу велеиздаје на тадашњи загребачки судбени сто, што је истрагу ту водио, па је ипак главне кривце тих побуна здраве и читаве из затвора пустио. Бан Мажуранић у ревности својој губи све друго из вида и ми ето видимо, да се он не плаши ни најгаднијах средстава, да постигне своју цел, држећи се оне јежовитске пословице: „Der Zweck heiligt die Mittel“.

О оним бесрамним поругама, — жао нам је што их морадосмо и прештампати, што их је г. Луј Марковић сигурно из уста ког факина пакрачког чуо, и таки у записник увретио, нећемо да трошимо речи. Ми их с гнушањем одбијамо, и кривимо тамошњу полицију, да против виновника таких погрда ако их је било, није поступила по дужности својој; колико ми знамо, тога није никад било, те сумњамо, да се и најпростији Србин послужио кад тим изразом. Али је бан Мажуранић утутнуо и то у свој отпис, да би овај што страшнији изгледао. Онај покољ католика, што је изостао само тога ради „што тадашњи успјех српског оружја није био повољан“, и „што је, доцније запречен био сваки такав покушај војничком посадом“, тако је ништав, да се човек крстити мора, да га бан Мажуранић и онда, кад је та сумња и судским путем одстрањена, у једном званичном допису своме помињати може. Кад је бан то исто поджупану што је почетком „пакрачких смутња“ свргнут, а после у другу поджупанију премештен, споменуо, одвратио му је исти: да је Пакрац у целој Хрватској најмирније место; да ту за по године не бијаше ни циглога ноћњега изгреда; да су баш Срби пакрачки људи најмирољубивији и да он главом својом јемчи, да се тамо не помишља на то, — Бан га је пријазно отпустио-али кад је кући стигао, дочекао га је владин повереник, и предао му је декрет у коме се суспендује са поджупанског звања. После две године, заглађена му је додуше та срамота, једним већим орденом.

Но бан Мажуранић, да пред патријархом српским оцрни овај завод, навађа: како се тамошњем пароху чинило, „као да се онђе предаје наук да нема Бога.“ Али је тај парох био уједно и катихета у том заводу, те кад би то заиста постојало, он би тим сам на се бацио ту грдну лагу, што није томе пре на пут стао, не чекајући да га г. Бан Мажуранић или његов изаслани и помоћник оног времена г. Луј Марковић на то опомену. У осталом против ове инсинуације, протестовао је тај парох најенергичније, те је тим довољно побијена и та тврдња.

Долазимо на последак на Милојевићеву историју. Она је овде дошла, као Пилат у вјерују. Та књига није намењена школској настави, па се није ни употребљавала у препарандијама Пакрачкој и Карловачкој. Онде су се нашле додуше историје српског народа што су намењене ученицима српских школа. Да је влада ове споменула, пала би сенка на њу, да не допушта сриску Историју у српским школама предавати. Милојевићева историја нашла се случајно код проте Беговића; па пошто је и ту субстрат за истрагу ради велеиздаје био врло мршав, узаптила се и та књига Милојевићева, да бар буде нешто, о чему ће се реч повести моћи. Пронашло се, да се ту „најфриволнијим начином напада превишња династија хабсбуршколоренска, тер се подругљиво описује Аустро-Угарска Монархија и њезина влада, онда њезини најодличнији државници и њезина војска,“ и horabile dictu! таква се књига „раби“ у српским препарандијама! Али: Der Zweck heiligt die Mittel, Бан Мажуранић је тај акт мирном душом потписао.

Питаће читаоци, шта је патријарх са школским Саветом на тај отпис урадио? Зачудили су се на тако очевидно изврнутје ствари, те су га ставили: ad acta.

Али сам тај отпис показује нам, да је он стилизован тако, да изведе што већи ефект не толико код патријарха и школскога Савета, већ на другом ком месту. Љубапитан читалац ће питати за то друго место, а на то нам даје објашњења други један отпис банов, што ћемо га саопштити у доидућем чланку и у коме се српски школски Савет позива, да одговори захтевима владе Хрватске, „јер би се у противном случају морао обратити превишњем мјесту, којему одношаји о којих се ради нису остали и онако не познати“.

Дакле је и превишње место о свему том извештено; и то нам објашњава у неколико оно што је у отпису бановом било уметнуто, и није се на пакрачки процес никад ни односило, ни ти је с њим стајало у каквој свези. Онде је требало ствар представити у што страшнијем облику а у шарању баука на зиду, видимо, да је бан Мажуранић био врло вешт. Да фреско буде шаренији, уплетен је ту: грб Србије, здравице јединству Срба, покоље католика, погрда династије и које шта друго. Лудо би било и помислити, да је то чињено у тој намери, да се са својих места дигну два проста учитеља, против којих има влада стотину других средстава при руци да их себи с пута уклони, — а особито крај таквих чинова њихових, од којих би сваки посепце садржавао злочин велеиздаје: већ је то чињено с тим прорачуном, да се на највишем месту у најцрњим бојама представе тежње српског народа, да би се онде за намере своје јачи терен задобио. За то мораше двојица јадних српских учитеља пасти као жртва, да се тобожњом кривицом њином прикрију тадашње тежње владе Хрватске. Тежње те довољно су избиле на површину после окупације Босне и Херцеговине и ту, и у Хрватској и Славонији, а смер им је био: уништење српског духа и имена у тим покрајинама и то је ето прави узрок: зашто је српска препарандија пакрачка 1878. силимице затворена“.

Политички преглед.

Сабор троједнички решио је 14-ог о. мес. приликом установљења дневног реда за идућу седницу а услед предлога дра Јована Суботића, да пеле расправе предлога владиног о инартикулацији привременог изборног реда за бившу војену Крајину приступи одмах расправљању законског предлога о црквено-народној автономији Срба у Троједници и уважању ћирилице код судова троједничких. То је било у прошли уторак, те је према томе овај дневни ред важио за седницу, што се прошле среде држала. Овога дана пак решавао је сабор и питање о искључењу посланика Д. Старчевића, због његовог скандалозног поступка у седници од прошлог уторника, и том приликом изазваше Старчевић, Тушкан и Ткалчић такове скандале, да су их силом морали уклонити из саборнице. Старчевића, који се толико заборавио, да је песницама ударио по сред присију на правди Бога посланика Змајића, старца од својах 75 година, морали су жандарима из саборнице избацити. Сабор услед ових шкандала није ништа радио. Бадава, „праваши“ баш хоће да се обесмрте — суровошћу. Нек им је та слава.

У Ческој су на дневном реду табори младоческе странке. Табору на Липању сљедовао је ово дана табор на гори Кањку, на оном истом месту, где су пре четир и по века фанатизмом заведени кутногорски Немци срамно и на сасма варварски начин поубијали све Чехе, што их заробише у тадањој војни против Чеха који скочише на оружје за народну веру ческу и убеђења народна. Предмет овог табора био је предлог ческог свеучилишног професора Квичале посланика на сабору ческом и државном већу аустријском, да се законом забрани примање деце у такове народне школе у којима наставни језик није уједно и матерњи језик дотичног детета. Овим предлогом хоће Чеси да стану на пут германизаторним смеровима немачког „шулферајна“. Предлог овај и у смислу тог предлога састављена резолуција прихваћени су једнодушно на овоме табору, на ком је било до 12.000 људи на окупу. Да се табори ови „уставоверним патријотама“ немачким у Аустрији ни мало не свиде, то, држимо, да није потребе доказивати.

Затварање изложбе народних и вештачких рукотворина Српкиња.

У понедељак пред вече затворена је, пошто је три пуне недеље постојала, изложба рукотворина Српкиња. . .

Спољашња, видљива страна ове свечаности није истина носила на себи онај да кажемо декоративни лик, што га приметисмо на свечаности приликом отварања сада већ минуле изложбе, али се у толико узвишеније манифестовала она друга, унутрашња страна ове свечаности: општа радост, да нас изложба — није омахнула.

Није овде у извештају овоме места ни прилике, да се подробније забавимо око питања: Да ли је и у колико одговорила изложба оној тројакој цели, што је изведена у чланку: „Изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња“ — отштампаном у 108-ом броју овога листа, но толико ипак можемо већ овде очитовати, да је изложба у главном не само задовољила наше очекивање, већ га је у многом чему и премашила, а ако у појединостима, може бити, што-шта није у оној меру на види изнешено, како је могло бити, не треба с ума сметнути, да је ово први корак на овом путу, и дело што га је народ сам собом без ичије припомоћи а ли помоћу својих посве слабачких и несавршених радних и иних срестава, замислио и оживотворио и свету приказао.

Узмемо ли то све у обзир, а не изгубимо ли из вида ни остале јавне и скривене тешкоће што их је народ наш при остварању ове замисли морао да савлада, онда с успехом изложбе можемо потпуно задовољни бити, тим пре и у толико више, што је изложба та јасно доказала, каквом ванредном и управ огромном радном снагом располаже наше женскиње.

Ту снагу треба организовати, треба јој према духу и особинама народним правац одредити, којим да пође на путу даљег развитка, а да очува своје чисто српско народно обележје.

Учини ли се то, а треба да се учини, онда смо уверени да ће минула изложба у историји нашег културног развитка остати обележена као догађај, који је у привредном животу народа нашег спасоносан преврат изазвао, догађај, који је народу нашем отворио двери лепшој, сретнијој будућности.

Да то буде позване су у првом реду да око тога приону наше добротворне женске задруге, које треба на све стране по Српству подизати, а сваки пријатељ народа и народног напретка дужан је задруге те у њиховом постанак народа спасоносном предузећу што издашније потпомагати.

У том нек су нам сада после изложбе на уму речи Бранкове:

„Пут раскрчен горе нвме ајте“ — и оне Змај-Јованове:

„Треба хтети, треба смети
„Пак да видиш, куд се лети.“

Но да се вратимо нашем предмету, затварању изложбе.

Око 6 сах. по подне искупи се у Николајевској порти пред зградом више девојачке школе одабрано друштво, међу којима беше и гостију са стране и доста Несрба суграђана наших.

Пошто је уважена председница овд. добротв. задруге гђа Јул. Радовановићка са неколико топлих и усрдних речи поздравила сакупљену публику, доби реч г. Аркадије Варађанин вредни и неуморни тајник задружни, који изговори следећу беседу:

Многоштовани зборе!

Божја воља пружила нам је прилике, да срећно и успешно довршимо I. изложбу женских рукотворина Српкиња из Аустро-Угарске и да у то име данас затворимо двери новог храма женске нам величине и украса. Са овим тренутком затвара нам се испред очију оно бајно шаренило, које нам је пуно 3 недеље дана сијало и очи засењавало, губи се украс, који нас је очаравао, нестаје она лепота и вештина женска, која нас је дивила и ми се враћамо својим кућама пуни лепога утиска и пријатне успомене, што ће не само наше груди надимати, него ће и у причи и у приповетци прећи и на наш нараштај да и њега напаја лепим примером рада и укуса; особито очекујемо то од пошт. учитеља и учитељица наших, који су понајвише радили за ову ствар, да ће као преносиоци културе указати нараштају та нова два стуба: просвету и рад — у којима се огледа наш XIX. век а на који се зида и спрема лепши и краснији XX. век.

Ми се поносимо, што је наша добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња прва покушала, да наш женски домаћи рад прикаже свету и да тим изнесе на видик богатство и величину наше домаће радиности и тим да прибави народу нашем угледа, а потребним раделицама прилике, да своју вештину и труд наплате и себе материјално и морално унапреде. А задрузи је овој највећа хвала за поднешене жртве и труде око изложбе ове, опште признање, које се јавно и приватно од нашег и страног света изјављивало и указало до сада на лепом укусу и дивном украсу изложбе, да ћу погодити вашу и општу жељу ако се овде на крају ове изложбе јавно захвалим одбору и целој добротворној Задрузи Српкиња Новосаткиња (живиле!) на доброј и истрајној вољи, а посебице ако се дубоко поклоним и захвалим неуморној, истрајној, брижљивој начеоници благородној гђи Јулијани Радовановићки (Живела!) и њеним верним сапутницама и помагачицама подначеоници гђи Ани пл. Рокнића и благајници гђи Софији Јефтићки (живеле!) па и поједине чланице показале су овом приликом неуморна труда и раде, ал њих три више свију истрајаше. Исто тако од мушких помагача, највише је у овом послу истрајао и помагао секретар Матице Српске, наш уважени књижевник г. Антоније Хаџић, (Живео!) који такође заслужује наше јавно признање и одличије. Не мање признање заслужује и г. Стеван В. Поповић (Живео!) књижевник и референат школски (који је питање изложбе у своје време потакао) који је о свом труду саставио „воћу“ за ову изложбу и тим отворио шире врата, те се јасније и боље могло загледати у ту ризницу народног рада нашег.

По реду се захваљујем овом приликом свим добротворним женским задругама: у Вршцу, Кикинди, Сегедину, Суботици, Ст. Бечеју и приређивачким одборима у Вечкереку, Панчеву, Земуну, Ср. Карловцима, Сомбору, Осеку и Футогу, као и свим појединим родољубима и родољуткињама, који су трудом, радом и пожртвовањем припомогли, да се овака красна изложба створила, те нама њима и целом народу осветлале образ и подичиле српско име пред својим и страним светом.

Дужност ми је да на овом месту изјавим у име Задруге најтоплију хвалу овдашњој срп. прав. грађ. општини што је уступила дворану бесплатно а изјављујемо хвалу и самим посетиоцима изложбе, којих је било на 9000 и који су потпомогли Задругу материјално са 3500 фор. Тако исто захваљујемо се и појединим задругама и приређивачким одборима што су на трошак изложбени приложили или покупили добровољних прилога 795 фор. и то: на првом месту гђи С. Ј. Суботићки из Осека (за прилог од 300 фор.), затим кикиндској доброт. задрузи (за прилог од 100 фор.), панчевачком приређ. одбору, земунском приређ. одбору и вршачкој доброт. задрузи (на прилозима од 50 фор.) суботичкој доброт. задрузи (на прилогу од 62 фор.) гђци Анг. Степићевој из Ст. Паванке (на пр. од 40 фор.) гђци Јул. Мијајловићевој из Сенте (на прил. од 62 фор. 50 н.) ср. карловачком приређ. одбору (на прил. од 40 фор.) футошком приређ. одбору (на прил. од 10 фор.) г. Алекси Ђорђевићу из Шида на прил. од 5 фор., Јелени Спајић из Шида на прил. од 2 фор. и осталим приложницима за време саме изложбе. Помоћу ових богатих прилога пре и у течају изложбе као и на забавама и од улазница утекло је свега за изложбене цели 5300 фор., те је тако одбор добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња могао из благодарности и признања доделити у име награде за премије народним раделицама на изложби 1000 фор. а пресудилачки одбор досудио је само на рад из

„То и хоћу“! одврати Телесипа, „а Перикле ми неће смети ни пребацити. Сувише нам је мало двориште за живину, а да би се таква тица могла по њему шепурити. Кад ју је дакле купио, могла сам само то мислити, да је треба очупати, испећи и појести. Перикле мора ћутати. На ту извину неће моћи ништа рећи. Баш нека ћути па у потаји нек пукне од једа, кад изнесем пред-а-њ печење. Тек кад проклето то јело срдито прогута, тек ћу му онда без околишења пред очи изнети слику бесрамља његовог, за које већ сви знају!“

„Право имаш!“ рече Елзиника па смешећи се протре руке.

„Сад видим“, настави, „какви су то државни послови, што мужа твога отуђују од венчане му законите жене.“

„Пријатељи су га покварили,“ рече Телесипа. „Његово се срце врло лако даје распалити, свагда је готово, примити свакојаке утиске. Дружио се са безбожницима па то га је покварило. Да, покварио се Перикле, сасвим млано обавља домаћу службу боговима па само мене ради чини или трпи такво штошта у кући. Сећаш се ваљда, како је ономадне лежао неколико дана од грознице. Ти си ми рекла, да му о врат обесим амајлију, прстен са урезаним магијским знацима, или комадић пергамента, исписан снажним пословицама а ушивен у кожу. Набавила сам такву амајлију па болеснику обесила о врат. Перикле је тада дремао те није ни пазио, шта ја радим. Наскоро затим дође му један пријатељ, да га обиђе. Кад је видио амајлију на грудих Периклових, скине ју па је баци. Перикле се пробуди из полусна, онда му пријатељ рекне — бар тако ми приповеда роб, који се баш десио у соби —: „Жене су ти обесиле амајлију о врат: ја сам просвећен човек па сам ти скинуо то чудо!“ — „Добро си радио“, одговорио је на то Перикле, „али бих те ја држао био још за просвећенијег, да си оставио био амајлију на врату“.

„То је био зацело један од тих образника по новом кроју“, рече Елпиника. „Никад нисам бегенисала Перикла — како сам и могла бегенисати супарника дичноме и несравњеном брату мом? Али сад сам баш омрзнула на њега откако се дао у руке том фидији, Иктину и Каликрату и свима оним другима, што сад толику ларму праве грамзећи за чашћу, а сваку праву заслугу у закутак бацају. Док се сви ти са длетом и мистријом праве важни по Акропољу, дотле мора честити Полигнот, вешти мајстор, кога је мој брат Кимон толико ценио и штовао, седити скрштених руку.“

Елпиника се још неко време тако тужила Телесипи, али се најпосле дигла те пошла. Телесипа ју отпрати до перистила. Тамо се њих две, као обично жене, које при растанку врло тешко умеју да нађу последњу реч, још мало разговараде на прагу о великој „дневној новости“.

Тада се наједаред отворе спољашња врата а младић један уђе у кућу.

Младић је тај био необично леп.

Обадве се женске по строгом атинском закону требале уклонити испред туђина мушкарца. Али су њих две остале као приковане.

Па је ли то био човек, није ли зар био голобрадо момче, што им се указало?

(Наставиће се)

право обрнуло. Атреј се ражљути на лукавог брата па га отера. Онда Тијест пошље Плистена, сина Атрејева, кога је одранио као своје дете, у Микину, да убије Атреја. Атреј мислећи, да је то син Тијестов, убије Плистена, свог рођеног сина. Дознавши за превару измири се бајаги с Тијестом али му наскоро поубија синове и при части једној изнесе месо њихово пред брата. (Thyestae mensa).

народне струке — у коју је одбор уврстио: златан вез, бео вез, шупљику и шав руком, фину тканицу (белог и шареног беза) и ткање ћилимова — 5 новчаних награда I. реда по 4 дуката и 16 новч. награда II. реда по 2 дуката и до 50 награда III. реда по 1 дукат, с тим додатком, да се премије I. и II. реда издају с дотичном дипломом — без обзира на материјално стање раделица, премије III. реда пак само сиромашнијим раделицама.

За вештачке радове решено је у пресудилачком одбору, да се на њих издају само дипломе I. и II. реда. Послови деце из основне школе неће се појединце награђивати, већ ће се награда поделити дотитичним учитељицама: радови ученица виших девојачких школа и радови ученица учитељских школа награђиваће се на посе, као и остале излошке.

Кад смо тако на крају наше тронедељне светковине срећно приспели допустите, да се усрдно захвалимо на дозволи нашој вис. зем. влади и тада да се помолимо преблагом творцу за здравље Нашег Премилостивог краља Франца Јосифа I. краљице Јелисавете, као и престолонаследника Рудолфа и Стеванија са срдачним ускликом: Живели! (Живели! Живели!)

Захвалимо у опште још једном нашим дичним Српкиња и ускликнимо им једнодушно: Живеле! (Живеле! Живеле!)

*

Пресудилачки одбор у ком су осим начеонице гђе Ј. Радовановићке и подначеонице гђе Ане пл. Рокнића биле од страних гђе Савка Суботићка из Осека, Нина Петровићка из Вел. Кикинде, Ана Чакића из Срем. Карловаца, Мара Јовановић-Шутари из Земуна, Лујза Војновића из Ст. Вечеја, Нимфадора Ђорђевића из Вел. Бечкерека, Емилија Мучилова из Суботице, Јелена Остојића из Беле Цркве и Софија Јорговића из Сомбора, а од чланица овдашње доброт. задруге гђе Софија Јефтића, Софија Чакра, Мара Вучетића, Мара Бичанска, Даница Гостовића, Мара Завишића и М. Грунт досудиле су премије I. II и III. реда на овај начин:

А.) Премија I. реда:

а.) за златан вез: **Ката Лончарска** из Меленаца;

б.) за бео вез: **Тасика Петровићева** из В. Кикинде

в.) за шупљику: **Зорка Димитријевићева** из Суботице.

г.) за ткање ћилимова: гарнитура в. кикиндска, коју су радиле: **Мела Вујичина, Дана Богосављева, Јулијана Гавранчићева** и **Драгиња Јовичина** из В. Кикинде и **Драгиња Вескова** из Карлова;

д.) за ткање белог финог беза: **Ната Вујкова** из Десп. Снт. Ивана, што је ткала завесу на колевци новосадске задруге.

Б.) Премије II. реда:

а.) за златан вез: **Ката Кондорошева** из Н. Сада и **Јованка Милошева** из Суботице (Мартоношу).

б. за бео вез: **Мила Хаџића** из Суботице **Јелисавета Лаковића** из В. Кикинде, **Нина Петровића** из В. Кикинде, **Софија Ристића** из Панчева и **Стана Петровићева** из Земуна.

в.) за шупљику; **Наталија Телечка** из Срп. Неузине;

г.) за ткање ћилимова: **Јула Стакићева** из Ст, Футога, **Јерина Томићева** из Арадца, **Јулка Мијајлова** из Елемира, **Анка Перића** из Панчева и **Пела Ивкова** из Ст. Стапара;

д.) за ткање белог финог беза. **Милица Босанићева** из Шида, **Перса Шарћанска** и **Тола Трифунова** из Сомбора и **Јелисавета Ивкова** из Панчева.

В.) Премије III. реда:

за разноврсну народну рукотворину:

из **Башахида**: Ракила Кумановића, Крист. Будурина и Драгиња Рајићева;

из **Беле Цркве**: Емилија Божић и Емилија Крачунеско;

Из **В. Кикинде**: Милева Попова, Персида Милићева, Драга Рацкова, Јеца Симић, Јуца Поживалова, Савета Иличина, Ђула Суботичка, Кузманија Долдорова (Велимирова), Ленка Црвенкова (Милићева), Сара Гавранчићева, Ленка Наићева, Соса Сабовљевићева и Драгиња Данкулова;

из **Вел. Бечкерека**: Персида Девићева, Јулка Грубачка и Драга Нићетина;

из **Врањева**: Јела Давидовић, Христина Јоцковић, Јеца Блажина, Стана Зорић, Милева Миловановa, Евица Бошковић, Меланија Шугић;

из **Жабља**: Ревека Новакова;

из **Каменице**: Марија Војновића;

из **Кулпина**: Даница Говорчина;

из **Меленаца**: Лука Рајић;

из **Н. Сада**: Сова Мољац и Стана Будошана;

из **Н. Сада** (са Салаша): Јелена Жарић и Лекса Станкова;

из **Пачира**: Анка Арадска (Суботичка задруга);

из **Славоније**: женско одело што га је изложила гђа Савка Ј. Суботића;

из **Срп. Арадца**: Маца Маркова, Јела Ненергаћа и Јерина Томић;

из **Срп. Елемира**: Милица Јеремић и Живка и Љубица Мијајлова;

из **Ст. Бечеја**: Љубица Велицка, Јелена Божићева и Милева Дамјановић;

из **Ст. Стапара**: гарнитура ћилимаца застирача, што их је радила кћи Ђаковића а изложила гђа Савка Ј. Суботића и Ст. Ђ. Јосић;

из **Суботице**: Суботичка задруга, Катица Сувајдина;

из **Тараша**: Јелена Протић, Лепосава Вучетић и Маца Мијатова;

из **Томашеваца**: Драга Витомирова!

из **Хиђоша**: Јела Рацина.

Имена оних раделица које су за своје вештачке радове одликоване дипломама I. и II. реда саопштићемо у једном од идућих бројева.

*

Изложба је дакле закључена и држимо да не можемо боље закључити овај извештај већ ако из дна срца ускликнемо:

Слава нашим вредним српским раделицама

Са сабора троједничког.

[Седница од 12. (24.) тек. мес.]

Председник др. Шрам отвара седницу у 11 сати, од кр. земаљске владе присутни оделни предстојници Станковић и Вончина.

Бележник др. Лончарић чита записник о последњој седници; оверава се без примедбе.

На сабор приспели су ови поднесци:

Саборски одбор за послове унутрашње земаљске управе подноси извештај о основи закона, којом се узакоњује наредба о привреном изборном реду за бившу војну Крајину.

Председник др. Шрам предлаже, да се извештај одборски стави на дневни ред за седницу од среде с тим додатком, да се расправа о предметима, који ће пре тога доћи на дневни ред, у случају ако би иста до среде потрајала, прекине и одмах пређе на расправу ове законске основе.

Сабор прихваћа овај предлог.

Барон Геза Раух подноси своју банску позивницу: упућује се одбору за верификацију.

Посл. Фолнеговић, пита, шта је са извештајем имунитетног одбора о судбеном прогону неколицине саборских чланова. Држи, да се овај извештај, која је још у минулој сесији стављен на дневни ред, не може без питања и дозволе сабора с истога уклонити.

Председник очитује, да ће предлог имунитетног одбора доћи на дневни ред, чим буду расправљени предлози, који су на дневном реду.

Прелази се на дневни ред, на расправу предлога саборског одбора за газдинство о промицању газдинских интереса земље.

Извештач одборски Лудовик пл. Вукотиновић, прочитавши извештај одборски разлаже смисао и важност појединих предлога. Одбор, рече, извештач одбора расправљао је пре свега она питања што у опште засецају у газдинство, а за тим је из ових општих питања повадио оне предмете, који су у нашим околностима по нас најпречи и најважнији на име: виноградарство, подрумарство и воћарство, даље сточарство а најзад шумарство. У том погледу подноси одбор сабору пре свега овај предлог:

Сабор краљевина ових закључује да се почетком сваке саборске сесије попут осталих сталних саборских одбора, свагда изабере такођер посебни одбор за промицање газдинских интереса земље.

Други одборов предлог тиче се подрумарства. Труд зем. владе, што га она улаже око виноградарства, не може све дотле уродити жељеним успехом, док се не прихвати радикалан лек. Према овоме предлаже одбор високом сабору други свој закључак, који гласи:

Позива се кр. зем. влада, да настане око тога да се подигне у Загребу угледни подрум, у којем ће се ту предана вина по вештаку тога ради намештеном према савременој науци винарској руковати и за продају приредити; уједно се препоручује, да тај подрум буде тако удешен, како би се виноградари ту у рационалном подрумарству могли поучавати.

Трећи одборов закључак тиче се филоксерне заразе, која је, на жалост, прилично окужила винограде у гдекојим пределима Тројединице. Одбор је са признањем примио ревност, којом се кр. земаљска влада трудила доскочити тој зарази, но пошто се претећој погибељи досадањим мерама не може доскочити, то је одбор довео овај закључак:

Позива се кр. земаљска влада, да се постара за онај лек, који је искуством опробан и као једино радикалан признан, а то је: сејање и сађење оних врста американске лозе, које трајно могу да одоле навали филоксере. Влада нек се постара за подизање расадница ове американске лозе, како би се иста расплодила по целој земљи.

Из извештаја што га је кр. зем. влада поднела сабору види се, да је израдила виноградски ред. Одбор прихватио је у том погледу те предлаже и високом сабору овај закључак:

Држећи, да је виноградски ред без сваке сумње од велике користи, одбор је тог мњења, да влада земаљска ту наредбу свакако изведе, и да тај виноградски ред за сваког обвезан буде.

У погледу овчарства прихватио је одбор овај закључак:

Уважив настојање и успех, што га је до сада получила кр. зем. влада, газпинске задруге и подручнице, заводи газдински, нар. учитељи и појединe газде, изјављује одбор жељу, да се тим правцем и даље поступа, јер су за воћарство у Троједници врло повољни климатични и земљишни односи, те би овај огранак газдинства у стању био великим делом накнадити ону штету, коју филоксерна зараза проузрокује, препоручује се ради даљег успешног развитка воћарства, тачно држање наредаба о заштити истога; воћарство треба међутим систематски унапређивати према науци о воћарству, и с обзиром на месне околности у појединим крајевима.

Препоручује одборове предлоге.

(Свршиће се.)

Конгрес мира.

(Свршетак.)

У четвртој седници својој донео је конгрес за увођење међународних примирних судова као средства за избегавање разних сукоба међу државама и народима резолуцију, која гласи овамо:

Из разлога, што је оружање, које данас у Јевропи постоји, не само огроман и несношљив терет по дотичне народе, већ и велика опасност по мир Јевропе;

што том оружању није пошло за руком, да одржи и зајамчи мир међу народима, док с друге стране опет оно само по себи грози ратом свима народима;

што у цивилизованим земљама и савезима, благодарећи напретку цивилизације, постоје закони и уредбе за расправљање спорова и заћевица међу појединим особама, и што се не слаже са правом и законом, кад поједине особе ради очувања тобожњег права свога, на силу апелују;

што су народи у истину веће заједнице појединих особа и што су начела и пракса постављени од ових заједница веома практични и за заједницу народа па се на исту најлакше могу применити —

конгрес сматра у цели заједничког разоружања у Јевропи и цивилизованом свету уопште, да је најглавнија задаћа не само велесила јевропских (Русије, Аустро-Угарске, Немачке, Француске, Инглеске и Италије), већ и осталих мањих држава, да саставе конгрес или комисију у тој изричној цељи, да установе међународни примирни суд са сталним судбеним столом. —

У истој седници изјавио је конгресу аргентински заступник дон Педро С. Ламас да ће романске државе у Америци држати конгрес, на коме ће се повести реч о миру, разоружању и установљењу међународних примирних судова. Конгрес тај држаће се у Паризу.

Услед ове изјаве донео је конгрес одлуку, која гласи овако:

Из разлога, што је ево већ предложен састанак конгреса за мир, разоружање и увођење међународних примирних судова и што ће се идеја мира далеко лакше дати остварити у Америци него у Јевропи —

честита конгрес владама држава америчких на њиховом заузимању око оживотворења идеје трајног мира и очекује, да се поменути конгрес састане што скорије.

Шеста седница конгреса била је веома јако посећена, јер се поговарало, да ће фракцусни чланови конгреса изнети пред конгрес питање о неутрализацији Елсаса и Лотарингије. Пошто пак немачки чланови изјавише, да ће одмах иступити ако се питање ово стави на дневни ред, то је конгрес морао питање ово, што но реч, на миру оставити. Ово држање немачких чланова проузроковало је још и то, да је конгрес раније закључен, но што је у први мах било одређено. Пре разлаза донео је конгрес на предлог Аплтонов ову одлуку: Конгрес жели, да се сви међуокеански путови, канали и прокопи прогласе за неутралне. Да један ил други канал постане неутралан нужно је пре свега да се у том смислу изразе све заинтересоване силе. — Инглески министар Гренвиљ поднео је о овом питању други предлог, који гласи овако: Сваки канал за пролаз бродовља треба да буде потпуно слободан; у ратно доба има се ограничити застајање разних бродова и забранити сваки провоз војске и цеба е; забрањен је сваки ратни акт у каналу и извесном одстојању од њега; питање о простору те неутралне зоне да се касније подробније одреди.

Најзад је решено да се идући застанак конгреси одржи у Букурешту.

За тим је председник благодарио присутним члановима на њиховом одзиву и дојакошњем истрајном па и успешном делању око ширења идеје мира, па их најзад позва да и у будућо остану верни узвишеној и племенитој задаћи друштвеној и да свим силама, сваки у свом кругу пораде на њеном остварењу.

Тако конгрес — мира.

Жалост је, али се признати мора, да ће још много воде Дунавом протећи док поборници племените и човекољубиве замисли овога друштва у свету дођу — до већине.

Али и ако је посао око пропагирања идеје мира преко сваке мере мучан, и ако ствар ова данас још врло споро напредује, тако, да ће плод садањих напора тек идућа поколења моћи уживати, ипак то не треба да нас одврати да свак у свом делокругу свом снагом прионемо око ширења — идеје мира, јер „зрно до зрна — погача, камен до кама — палача“.

Данас видимо истина на славу „просвећеног“ XIX. века како све то боље напредују Крупови и други овоме слични стаблисмани, како се државе оружају и утврђују све „ради обезбеђења мира“. но уједно чујемо и видимо, како народи јевропски од реда влецају под огромним теретом, што им га тај „просвећени“ XIX. век на грбачу натоварио.

Па ипак народи подносе све те терете и тегобе, а подносе их с тога, што су тврдо убеђени, да баш то огромно оружање крчи најбоље пута идеји онога друштва, на чијој су застави исписане знатне речи:

„Нек буде мир међу народима на земљи“.

Записник

главне скупштине „друштва за српско народно позориште“ држане у Н. Саду 9. (21.) јуна 1884.

(Наставак.)

Бр. 9. Г. С. Управни одбор под бр. 60, У. О. о. г. подноси извештај главном скупштином под бр. 4, 5 и 9 ex Г. С. 1883 изасланих супер-ревизора: М. Коде, Андрије М. Матића и Милана А. Јовановића, који под 5. (17.) јуном о. г. јављају, да су прегледали како рачуне главне благајне срп. нар. позоришта и позоришне дворане од 1. маја 1882. до 1. маја 1883, које је водио благајник Данило Манојловић, тако и рачуне позоришне дружине од 1. маја 1883, што их је водио управитељ исте дружине Димитрије Ружић, те изјављују, да су их све нашли у реду. — Узима се на знање, а дотичним рачунарима издаје се опросница за поменуте рачуне.

Бр. 10. Г. С. Управни одбор под бр. 55. У. О. о. г. подноси извод из рачуна о позоришној дворани од 1. маја 1883. до 30. априла 1884, по ком износи:

Приход — — — — — — —	1419 ф. 22 н.
Расход — — — — — — —	507 „ 69 н.
Чист приход	911 ф. 53 н.
Од тога чистог прихода овоме друштву — — — — — — —	789 ф. 33 н.
а сувласнику позоришне дворане Данилу Манојловићу — — —	122 ф. 20 н.
	911 ф. 53 н.

Узима се на знање.

Бр. 11. Г. С. Прочита се извештај управитеља Димитрија Ружића о раду и путовању срп: нар. позоришне дружине од 1. маја 1883. до 20. маја 1884.

По т м извештају дружина се позоришна бавила од 1. маја до 8. јуна 1883 у Чакову и давала је 19 представа и једну корисницу. Из Чакова отишла је дружина у Земун и бавила се тамо од 8. јуна до 16. јула 1883, где је дата 21 представа и једна корисница. Од 16. јула. до 16. авг. 1883 биле су ферије. Од 16 авг. до 16 септ. бавила се дружина у Вуковару, где је дато 19 представа и једна корисница. За тим је отишла дружина у Осек и бавила се у њему од 16. септ. до 16. окт. 1883, где је било 15 представа и једна корисница. Бавећи се дружина у Осеку у доњој вароши, давала је три представе и у горњој вароши, где је веома леп успех постигнут. После тога давала је дружина у Сомбору до 15. јануара 1884 свега 51. представу и једну корисницу. Од 15. јануара до 1. априла 1884 била је дружина у Новом Саду, где је дато 38 представа и једна корисница. У Н. Саду давала је дружина и једну представу с пењањем у корист новосадске српске женске задруге. Из Н. Сада отишла је дружина у Суботицу и бавила се тамо од 1. априла до 20. маја 1884. Давано је 28 представа и једна корисница.

Промена у представљачком особљу ова је: Љ. Станојевић и Св. Ђурђевић примљени су су за чланове, а на место Чавића, који је морао због војничке дужности иступити, вратио се опет у дружину Бранко Рашић. Од женских примљена је гђица Тинка Врашованова, сада удата Лукићка.

Репертоар је приновљен овим комадима: „Стеван, последњи босански краљ,“ трагедија у 5 чинова од Мите Поповића. „Удадба по мораћу,“ слика из живота у 5 чинова од Косте Радуловића, „Лазар Бранковић, последњи деспот српски,“ трагедија у 5 чинова од Мите Поповића; „Проводадије,“ шаљива игра у 5 чинова од дра Милана Савића; „Фуршамболови,“ позоришна игра у 5 чинова од Е. Ожијера; „Лудвик XI.“ драма у 5 чинова од Делавиња; „Две цедуље“ шаљива игра у 1 чину; „Отело“ трагедија у 5 чинова од В. Шекспира.

Од старих комада на ново су научени: „Краљевић Марко и Арапин,“ „Поштењаци,“ „Марки Вилмер,“ „Рукавица и лепеза,“ „Сабља краљевића Марка“ и „Наши робови.“

Гостовали су: у Земуну месеца јула 1883 гђца Ђуришићева из Београда; даље: у Н. Саду месеца марта 1884 г. Тоша Јовановић у три представе, г. Милош Цветић у пет представа, гђа М. Цветићка у 1 представи и гђа М. Гргурова у 2 представе.

Могло би се и више нових комада научити, вели на завршетку свога извештаја управитељ, да се није морало полагати више труда и времена око учења неколико тежих комада. —

Извештај овај узима се на знање, а управитељу изјављује се захвала и признање на ревносном старању око напретка позоришног. (Свршиће се.)

Дневне новости.

(**Наше народно позориште**) бави се већ од прошле недеље у Великој Кикинди. Прошле суботе даване су „Наше жене“, а сутра дан, у прошлу недељу „Бој на Косову“. Уверени смо да ће Кикинђани и са позориштем себи образ осветлати, као што су и на минулој изложби рукотворина Српкиња највише лаворике побрали.

(**Пренос тела ђенерала Тотлебена.**) Цар руски Александар желећи дати видљива знака колико поштује име и како цени заслуге освајача Плевне, наредио је да се тело Тотлебеново пренесе у Севастопољ, и да му се тамо о државном трошку споменик подигне.

(**О чувеном сликару Макарту**) пишу неки горњи листови, да је опасно душевно оболео, други опет веле да је — полудео. Обистине ли се ове вести, онда је савремено сликарство задесио веома тешки удар, који ће се још дуго осећати, јер је Макарту тешко наћи — достојног заменика.

(**Двобој у Загребу,**) Услед шкандала што се ово дана у саборници загребачкој десили, дошло је до судара између Мраовића и „праваша“ Каменара. Мраовић је послао Каменару своје девере посланике Јосиповића и Милића и као што новине пишу, требала се данас, у петак, ова заћевица — мачеви расправити.

Политичке вести.

— Чеси одржали су 13-ог о. мес. велик табор на Жишкову код Прага, где кане подићи споменик познатом хуситском војсковођи Јану Жишки.

— „Лојду“ јављају из Беча као сасма сигурно, да ће се цар Александар идућег месеца састати с цар-краљем Фрањом Јосифом и царем Виљемом. Цар-краља Фрању Јосифа пратиће на састанак надвојвода Албрехт.

— И „Нац. Цајтунг“ пише, да ће се цареви сва тројица у исто време на истом месту састати.

— 15-ог о. мес. пуштен је на слободу сведоченик галичких Руса Наумовић, који је у познатом процесу „ради велеиздаје“ против галичких Руса био осуђен на 18 месеци затвора. При излазу из затвора дочекали су га многобројни пријатељи. Листови руски „Слово“ и „Пролом“ који том приликом донеше епилоге о овом процесу били су услед тога конфисковани. Наумовић је и са стране добио многе поздраве.

— Краљ Милан отпутоваће 1-ог септембра из Београда. Краљ ће отпратити краљицу у Визбаден, па ће одонуд вратити се у Беч, камо га је цар-краљ Фрања Јосиф позвао. — „Пол. Кор.“ опет јавља, да ће краљ Милан 6-ог септембра из Београда управо у Беч отпутовати.

— У Варшави обнародован је службени проглас, да ће цар Александар концем августа по наш. кал. онамо стићи.

— Посланик српски при двору талијанском Милан Кујунџић стигао је из Рима у Београд.

— Српски министар председник Гарашанин, даље ђенерао Теша Николић и ађутант краљев Франасовић отпутовали су 16-ог о. мес. у Бајзјаш пред краља румунског Карола.

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

У СИСКУ 23. августа. (Пословни извештај од Шипуша и друга.) Шенице старе продано је ова нашег последњег извештаја сасвим мало — наши млинари узимали су само онолико што им најнужније било, те су плаћали фину банатску шеницу ф. 8·75 до 9 ф. почем данас именује се ова врста — пошто цене на свима меродавним пијацама сваког дана падају, само 8 ф. 50—75 н. у новој шеници јесу довози јоште малени, те се сада само из наше околиие и крајине понешто доважа, која се у полак квоће по 7 ф. до 7 ф. 50—75 н. плаћа. Кукуруз код сасвим слабог односа получује 6 ф. 30—35 н. Зоб од старе робе распродана је сва заостала, а од нове робе долазе сада мање партије на пијацу — цена за сада није још установљена док једном јачи довози из Босне и Крајине непочну, данас получује хрватска нова зоб 5 ф., босанска 4 ф. 90 н. до 5 ф.

Вода малена — време променљиво.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

(При закључку листа приспео.)

Загреб 16. (28.) августа. (Предан у 5 сах. и 10 мин. стигао у 6 сах. 40 мин.) У данашњој седници **прихватио сабор** троједнички **једногласно предлог** српског самосталног клуба **за узакоњење српске црквено-народне и школске автономије и за употребу ћирилице** при судовима троједничким. Од Хрвата извештач **Арнолд** и посланик **Кукуљевић** говорили одушевљено **за Србе** и предлог српског самосталног клуба. **Опозиције** обадве остентативно **оставиле сабор** пре дневног реда са изјавом да неће даље у расправи учествовати, наравно с тога, што је сабор искључио и силом из саборнице уклонио двојицу Старчевићеваца. **У суботу закључак сабора.**

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место протопресвитерског помоћника у Белој Цркви расписује се стечај, с којим је скопчана годишња плата од 400 фор. а. вр. и 150 фор. а. вр. у име накнаде за оскудевајућу половину парох. сесије.

Ко жели ово место получити, нека својуваљано инструирану молбеницу за 4 недеље дана од дана првог публиковања овог стечаја потписаној консисторији поднесе.

2—8 **Консисторија епархије вршачке.**

СТЕЧАЈ.

Услед одборског закључка српске православне црквене општине из седнице од 9. (21.) августа бр. 59. овим се расписује стечај на једно стипендијско место из добротворне грађанске закладе блаженопоч. Јована Остојића и супруге рођ. Зовук.

Стипендија ова за ученика средњи школа док је у месту своји родитеља или старатеља износи годишње 100 фор. ван места своји родитеља или старатеља 250 фор. а за слушаоца свеучилишта или академије годишње 400 фор.

Првенство имају на стипендију у првом реду суботички сродници са завештатељима у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови а напоследку Срби православне вероисповести ма из ког краја Аустро-Угарске манархије.

Просителји своје молбенице снабдевене са крштеним писмом, сведоџбом о свршеним школским наукама, сведочбом о стању здравља, о сродници и са сведоџбом сродетва најдуже до 18. (30.) септембра тек. год. подписаном нек поднесу.

У Суботици 11. (23.) августа 1884.

Стеван Манојловић,
фунд. управитељ.

3—8

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
МИХАИЛА БАКМАЗА
у Митровици
потребује једног помоћника, који је добар продавац. Ступити може одмах. 1 1

МЕШОВИТА ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
М. Г. ЈАНКОВИЋА
у Тителу
потребује два помоћника изучена у гвожђарници, шегрта и практиканта. Ступити могу одмах. 1—2

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ЈОВАНА С. МИЈИЋА
у Митровици
потребује два млађа помоћника, који могу одма ступити. 1—3

ДЕВОЈАЧКИ ЗАВОД И ВАСПИТАЛИШТЕ
Гђца МАРИЈЕ И ФРИДЕ ЛИСТЕ
у Бечу I. Мајсидер улица № 3.
Овај завод налази се у једном најлепшем и најздравијем делу вароши (поред дворске опере) са врло великим, видним и угодним станом. Управитељице истог завода су северо-немкиње; учитељски збор им састоји се из гимназијални и реални професора; једне париске и енглескиње као гувернанте, које у самом заводу станују. Поучавање обавља се у 8 грађанских и 3 виша наставна разреда. Број питомица је ограничен, да би завод своје обитељско име очувао. Уверења ради, родитељи пређашњих питомица, приправни су у свако доба по захтеву извешћа дати. А проспекти од самог завода, на молбу желиоца радо ће се одмах припослати. 3—3

ОПРОБАНА И ПРИПОЗНАТА
ПОМАДА ЗА ЛИЦЕ
КАТАРИНЕ ФИШЕР

за освежавање и улепшавање коже, против пега, црвених флека, бубуљица и свију кожних прљавштина. Од те помаде кожа побели и постане нежнија, и добија здрав, свеж изглед. Успех при употреби ове помаде је изванредан и у сваком случају сигуран.
Може се добити директно од
ГЂЕ КАТАРИНЕ ФИШЕР
(Budapest VII.; királyi utcza Nr. 21. II. St. rechts Th. 51.)
Цене: Велика тегла ф. 1·— мала 50 нов. и уз то припада и од мене начињен сапун по ком. 20 н. Пошиљке у наточ шаљем брзо на све стране.
8 5

ГАВРА Ј. ПОЛИТ
ТРГОВАЦ У Н. САДУ
потребује за своју помодну и мануфактурну радњу једног од старијих помоћника, који добро мађарски и немачки говори, осим тога мора бити вешт у намештању излога, и има означити када може у трговину ступити. 2—3

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА
И БЕЛОГ ЕСПАПА ТРГОВИНА
К. А. СУБОТИЋА
У МИТРОВИЦИ
потребује два млађа помоћника и шегрта. 3 3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
НИКОЛЕ ДИМОВИЋА
У НОВОМ САДУ
потребује једног старијег помоћника, који српски, немачки и мађарски говори. 2—2

НАЈБОЉЕ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ
СРЕЋКЕ!
6 извлачења годишње!
Сваког другог месеца по једно извлачење са главним згодитком од ф. 100.000, ф. 50.000, 5000, 1000 ит.д. ит.д.
Идуће извлачење већ 1. септембра 1884. по р. кал.
Главни згодитак ф. 100.000
Приликом извлачења 1. септембра од мене изданих Bezugschein-а на аустр. и угарске срећке црв. крста тако су јако тражене, да поруке, које су последњи дана пре извлачења приспеле нису се ни извршити могле, Тај успех побуђује ме да поново издам Bezugschein-е на аустр. срећке црв. крста, којима је извлачење сад 1. септембра и које велику могућност у добит предсказују.
Група А.
2 аустр. срећке прв. крста } у 25 месечним ратама
2 угарске „ „ „ } по 2 фор.
Група Б.
3 аустр. срећке прв. крста } у 25 месечним ратама
3 угарске „ „ „ } по 3 фор.
Група В.
4 аустр. срећке прв. крста } у 25 месечним ратама
4 угарске „ „ „ } по 4 фор.
Ова незнатна цена трајаће, док још ово мало срећака, које сам за ту цељ купио, имам, те с тога молим, да се што брже поручује, а ми ћемо наруџбине тачно извршити.
Када се положи прва рата добија купац Bezugschein спровиђен серијом и бројем срећака и по закону штемплован и тиме осигурава себи на мах право игре на свима главним и споредним згодитцима. Наруџбине (најбоље путем пошт. упутнице, а по захтеву и по првој рати у наточ) биће уважене, док још траје срећака. Проспекте и листе извлачења шаљем бадава и франко.
Wiener Wechsler- u. Lombard-Geschäft
A. Gutfeld, vormals Leutholtz & Comp.,
Wien, Stadt, Wipplingerstrasse 27.
Дозови на које издајемо Bezugschein-е могу се у свако доба по наредбама законским код нас увидети.
2—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
Д. Ј. ЈОВАНОВИЋА
у Земуну
потребује једног помоћника, који српски, немачки и мађарски говори, може одма у радњу ступити. 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ЈЕФТЕ ОСТОЈИЋА
у Руми
потребује једног помоћника, који може одма ступити. 3—3

БЕРЛИН. ЈОВАН ХОФ ц. кр. дворски творничар препарата од слада (малца) у БЕЧУ. **ПЕТРОГРАД.**

Трговина је основана 1847-ме године.

ЈОВАНА ХОФА
Пиво за здравље од сладова екстракта
против општег слабљења, болова у стомаку и у прсима, сушице, оскудице у крви и нередовне функције полних органа. Врло добро средство за крепљење реконвалесцената од свију болести. Цена једној флаши **60 новч.**

ЈОВАНА ХОФА
Бонбони за прса од сладова екстракта
против кашља, промуклости, млогога слуза (шлајма) особито добро. Због многог подражавања молимо, да се пази на плаво паковање и на штитницу (слика проналазачева) правог бонбона од екстракта сладова. У плавим пакет. по 60, 30, 15 и 10 нов.

Диплома за заслуге од међународне санитетске изложбе у Лондону 1881. за материје медицине и за справе за повраћање здравља.
ПОТПИСИ: Њено Величанство краљица Викторија од Инглеске. — Његово кр. Височанство војвода од Единбурга. — Спенцер, председник из ложбе. — Јон Ерик Ерихсен, председник одбора. — Марк Х. Јудге, секретар.

ЈОВАНА ХОФА
концентрирани екстракт сладов
за оне, који болују од прсију и од цигерице, од застарела кашља, од катара, од болести у грлићу, — поуздано лечи и врло пријатно за узимање. У флаконима по 1 фр. 12 нов. и по 70 новчића.

ЈОВАНА ХОФА
шоколада од слада
врло добро храни и окрепљује оне, који имају слабо тело и живце. Иста је врло лепога укуса и особито је препоручујемо тамо, где се кафа не сме пити, што врло дражи. Пакет од 1/4 кил. по фр. 1·30, 90 и 60 н. од 1/2 кил. по фр. 2·40, 1·60 и 1·—

Против кашља, промуклости, болова у прсиме и у стомаку, слабости, мршавости, непотпуног варења, врло добро средство окрепљења за реконвалесценте од сваке болести.

58 пута награђено | **Основано 1847.**

Проналазачу и јединоме творничару правих препарата од екстракта сладова
Господину ЈОВАНУ ХОФУ, ц. кр. дворском лиферанту, ц. кр. саветнику,
дворском лиферанту готово свих велесила европских; у Бечу (I. Fabriks-Niederlage: Graben, Bräunerstrasse 8, Fabrik: Grabenhof, Bräunerstrasse 2.)
Признања и наручбине од високих и највиших особа 1882. год.: Царска Височанства надвојвода Карло Лудвик, надвојвода Фридрих, Њ. кр. Височанство принцева од Велса, принцева од Лиђа, војвоткиња од Олденбурга, принцева Рајс, гђица пл. Ференци, читаља Њен. Величанства наше узвишене краљице, Њ. кр. Височанства принцезе Марије Валерије инглеска бона, породица Метерних, Клам-Галас, Карачони, Бањани, Ромер, Његг. ексцеленција фин. Филиповић, гроф Вурмбранд, итд. Препоручено од лечничких капацитете проф. др. Бамбергера, Шретера, Шницлера, Гранилштетена и многих других у Бечу.

Господину Јовану Хофу
проналазачу и творничару сладових препарата, ц. кр. дворском лиферанту готово свих велесила европских итд. итд., Беч (I., Graben, Bräunerstrasse Nr. 8.)
У Руми 22. окт. 1877.
В. Б. Ваше неоцењиво Јована Хофа пиво за здравље од сладова екстракта и Јов. Хофа шоколада за здравље од сладова екстракта не само застарелу грудобољу моје жене, него и моју хроничну бољу у стомаку знатно поправише, тако да сада богу па вами хвале дугујемо. Поново вас молим (следује наручбина.)
С особитим штовањем
Ђорђе Грегер, марвени лекар румски.

Нем. Паланка, 20. марта 1883.
Пошто због употребе вашег Јов. Хофа пива за здравље од сладова екстракта осећам, да се опорављам, молим вас да ми опет 6 флаша у наточ пошљете.
С поштовањем
Андрија Бек, Нем. Паланка.

Лекарски искази о лековитости.
Први исказ из Баје, 27. новембра 1881.
В. Б.! Са задовољством вам јављам, да је ваше пиво за здравље од сладова екстракта излечило мог 70-годишњег оца, који је од застарелог бронхијалкатара и сасвим поквареног прохтева патио и ове боље никојим досад леком излечити није могао. Молим, да му и опет у Токај пошљете 18 флаша у наточ.
С поштовањем
Др. Дери, жупанијски главни лечник, Баја.

Други исказ Баја, 16. јула 1882.
В. Б.! Употреба вашег Јов. Хофа пива за здравље од сладова екстракта је мог 70-годишњег оца тако оснажило, да би прекидање исте било бесмислено. С тога молим да одмах пошљете на познату адресу 18 флаша у наточ.
С поштовањем
Др. Дери, главни лечник, Баја.

Ковин. Ваша пошиљка од 16 флаша пива за здравље од сладова екстракта и 12 кеса Јов Хофа сладових бонбона за груди имађаху код једног грудобољног члана моје породице изненадна, изврсна и радосна успеха — те вам се ја овим најтоплије захваљујем. Павле В. Ботош, исп и кр. уг. војни капелан

Париз. Сматрам за дужност, да вам изразим своје особито задовољство гледе вишемесечне употребе вашег сладовог екстракта. Већ три године, а особито зими јако патим од бронхитиса али сам употребом вашег пива за здравље ево оздравио. Снага ми се повратила. Кад год пре легана попијем чашу тог изврсног продукта, имам читаву ноћ мира, дочим ми је пре редовно зао кашаљ сан нарушавао. За ово доброчинство немогу доста да вам се захвалим.
Управитељ „*Univ. ist.*“ **S. Blodh**, Париз.

Производи Ј. Хофови препарати од слада одликовани су 58 пути од царева и краљева.

Главни депо код Д. Коде, браће Вагнера и Е. Дицгена у Н. Саду. Загреб: Арасин, апотека Салватор. Београд: Др. Ј. Ђурић апот. Ст. Бечеј: Г. Петковић. Бечкерек: Л. Шницлер. Карловац: Бенић. Ђаковар: Адолф Кон. Осек: Ф. С. Тирнера син. Кикинда: Е. Бретнер апот. Река: Ник. Павагић. Панчево: П. Кранчевић, Ф. Рада апот. Рума: Браћа Ристер. Земун: Ф. пл. Бенко апот. Сисак: Вернак, Перлик. Суботица: Д. Стојковић. Темишвар: А. Бабушник. Вршац: Браћа Хофман, Франк. Винковце: Л. пл. Алеман апот. Вуковар: Т. Михајловић. Бела Црква: Јос. Бошић. Сомбор: Густ. Фалционе, Храловски и Стрилих.

ПАЖЊА. Нека се наруче само прави Јов. Хофови фабрикати од слада са штитницом (слика проналазачева), коју је регистровао ц. кр. трговачки суд аустро-угарски. Подражавани туђи фабрикати немају материја од лековитих биљака и нису тако добре направљени као Ј. Хофови фабрикати од слада и могу (по речима лекарским) убитачни бити по здравље. 31—40

ПАРИЗ | ЛОНДОН | БУДИМ-ПЕШТА | ГРАЦ | ХАМБУРГ | ФРАНКФУРТ на М. | ЊУ-ЈОРК

Одговорни уредник Тоша Векић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.